

SPIS TREŚCI

Wstęp, Juliusz Łukasiewicz, Michał Tymowski, Jan Tyszkiewicz 5

CZĘŚĆ I: POCZET ZASŁUŻONYCH PROFESORÓW

Aleksander Gieysztor, <i>Środowisko historyczne Warszawy w okresie międzywojennym</i>	11
Stanisław Herbst, <i>Wacław Tokarz (1873–1937)</i>	24
Iza Biezuńska, Witold Kula, <i>Zdzisław Zmigryder–Konopka (1897–1939)</i>	31
Tadeusz Piotrowicz, <i>Kazimierz Zakrzewski (1900–1941)</i>	33
Maurycy Horn, <i>Profesor Majer Bałaban (1877–1942)</i>	38
Andrzej Zahorski, <i>Ludwik Widerszal (1909–1944)</i>	43
Aleksander Gieysztor, <i>O Marcelim Handelsmanie (1882–1945), twórcy Instytutu Historycznego</i>	50
Wasył Pedycz, <i>Myron Korduba (1876–1947)</i>	61
Tadeusz Manteuffel, <i>Jan Korwin–Kochanowski (1869–1949)</i>	64
Włodzimierz Lengauer, <i>Tadeusz Walek–Czernecki (1889–1949)</i>	66
Aleksander Gieysztor, <i>Stanisław Kętrzyński (1876–1950)</i>	70
Jerzy Skowronek, <i>Emil Kipa (1886–1958)</i>	77
Henryk Jabłoński, <i>Natalia Gąsiorowska (1881–1964)</i>	87
Stanisław Herbst, <i>Janusz Woliński (10 IX 1894–7 IV 1970), badacz dziejów ojczystych, nauczyciel</i>	90
Stanisław Trawkowski, <i>Tadeusz Manteuffel (1902–1970) i jego dokonania</i>	94
Janusz Pajewski, <i>Oskar Halecki (28 V 1891–17 IX 1973)</i>	108
Aleksander Gieysztor, <i>Stanisław Arnold (1895–1973)</i>	110
Andrzej Wyczański, <i>O twórczości naukowej Stanisława Herbsta (1907–1973)</i>	115
Jerzy Maternicki, <i>Wanda Maria Moszczeńska (1896–1974)</i>	124
Marian Małowist, <i>Benedykt Zientara (15 VI 1928–11 V 1983)</i>	127
Mieczysław Tanty, <i>Ludwik Bazylow (14 IV 1915–17 I 1985)</i>	136
Stefan Krzysztof Kuczyński, <i>Jadwiga Karwasińska (1900–1986)</i>	139
Antoni Mączak, <i>Marian Małowist (1909–1988)</i>	142
Stefan Kieniewicz (1907–1992), <i>O sobie i o historii</i>	148
Monika Senkowska–Gluck, <i>Andrzej Zahorski (15 VII 1923–15 XII 1992)</i>	154
Krystyna Stebnicka, <i>Iza Biezuńska–Małowist (1917–1995)</i>	157

Barbara Grochulska, <i>Jerzy Skowronek (21 VI 1937–23 VII 1996)</i>	161
Jan Tyszkiewicz, <i>Profesor Henryk Paszkiewicz (1897–1979)</i>	165
Maria Koczerska, <i>Aleksander Gieysztor (17 VII 1916–9 II 1999)</i>	168
Stefan Ciara, <i>Ireneusz Ihnatowicz (19 I 1928–4 I 2001)</i>	173
Bożena Wiórkiewicz, <i>Henryk Jabłoński (27 XII 1909–27 I 2003)</i>	177
Dariusz Kołodziejczyk, <i>Antoni Mączak (30 III 1928–6 III 2003)</i>	179
Krzysztof Michałek, <i>Andrzej Bartnicki (25 VI 1933–16 III 2004)</i>	182

CZEŚĆ II: SEMINARIA I KIERUNKI BADAŃ

Tadeusz Manteuffel, <i>Rola Marcellego Handesmana w życiu naukowym Warszawy</i>	191
Aleksander Gieysztor, <i>O historii w Uniwersytecie Warszawskim</i>	199
Hanna Szwankowska, Teresa Zarębska, Ryszard Juszkiewicz, <i>Wspomnienia o seminarium Profesora Stanisława Herbsta</i>	205
Hanna Dylągowa, <i>Seminarium Profesora Stefana Kieniewicza</i>	211
Andrzej Garlicki, <i>Seminarium Profesora Henryka Jabłońskiego</i>	216
Stefan K. Kuczyński, <i>Seminarium mediewistyczne Profesora Aleksandra Gieyszтора</i>	223
Małgorzata Karpińska, <i>Wspomnienie o seminarium Profesora Andrzeja Zahorskiego</i>	228
Krzysztof Groniowski, Janina Leskiewiczowa, Henryk Samsonowicz, Andrzej Wyczański, <i>Warszawskie środowisko historyczne. Uniwersytet Warszawski, IH PAN, IHKM</i>	237
Tadeusz Manteuffel, <i>Przemówienie w Instytucie Historycznym UW 5 III 1962</i>	251
Anna Żarnowska, <i>Studia nad dziejami kobiet. Różnice płci jako wyznacznik różnic społecznych i kulturowych</i>	254
Anna Żarnowska, <i>Historia społeczna XIX i XX w.</i>	268
Józef Ryszard Szaflik, Romuald Turkowski, <i>Problematyka najnowszych dziejów wsi i ruchu ludowego w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego</i>	281
Urszula Augustyniak, <i>Dzieje Zespołu Historii Kultury Staropolskiej w Instytucie Historycznym UW 1977–2005</i>	285
Jolanta Żyndul, <i>Studia nad historią i kulturą Żydów w Instytucie Historycznym</i>	291
Jerzy Urwanowicz, <i>Warszawa z Białymstokiem: rola Instytutu Historycznego UW w tworzeniu białostockiego środowiska naukowego</i>	302
Alina Drozdowicz, <i>Biblioteka Instytutu Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego (1945–1970)</i>	307

CZEŚĆ III: TEORIA, ŻYCIE I PRAKTYKA

Tadeusz Manteuffel, <i>O normach postępowania historyka</i>	333
Tadeusz Manteuffel, <i>Poznanie historyczne a relatywizm ocen</i>	338
Aleksander Gieysztor, <i>Ethos polskiego historyka</i>	342
Aleksander Gieysztor, <i>Tradycja i znaki godności akademickiej</i>	345

Władysław Bartoszewski, <i>Lata wojenne Stanisława Herbsta</i>	350
Tadeusz Manteuffel, <i>Warunki rozwoju nauki historycznej w dziesięcioleciu 1948–1958</i>	360
Stanisław Herbst, <i>Regionalne badania historyczne w przeszłości i w Polsce Ludowej</i>	373
Stefan Kieniewicz, <i>Miejsce i rola historii w wychowaniu pokoleń</i>	385
Henryk Samsonowicz, <i>Wokół idei i koncepcji Polskiego Towarzystwa Historycznego</i>	392
Aleksander Gieysztor, <i>W sprawie wykładu uniwersyteckiego historii</i>	403
Aleksander Gieysztor, Ireneusz Ichnatowicz, <i>Miejsce nauk pomocniczych historii w uniwersyteckim studium historycznym</i>	410
Henryk Samsonowicz, <i>Stan i potrzeby kadry w uniwersyteckich naukach historycznych</i>	422
Andrzej Wyrobisz, <i>Wspomnienie o Profesorze Stefanie Kieniewiczzu jako redaktorze naczelnym „Przeglądu Historycznego” w latach 1952–1992</i>	429
Aleksander Gieysztor, <i>Instytut Historyczny UW w latach 1945–1970</i>	433
Henryk Samsonowicz, Edward Potkowski, <i>50 lat Instytutu Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego</i>	439
Tadeusz Paweł Rutkowski, <i>Instytut Historyczny Uniwersytetu Warszawskiego w czasach „Solidarności” i stanu wojennego (1980–1983)</i>	448

CZĘŚĆ IV: STUDIA I STUDENCI

Janusz Pajewski, <i>Wspomnienia ze studiów</i>	459
Aleksander Gieysztor, <i>O Izie Biezuńskiej sprzed lat sześćdziesięciu i pięćdziesięciu</i>	465
Jadwiga Karwasińska, <i>Wspomnienia z podziemnego Uniwersytetu Warszawskiego</i>	469
Krzysztof Dunin-Wąsowicz, <i>Wspomnienia o studiach historycznych w tajnym Uniwersytecie Warszawskim</i>	476
Władysław Tomkiewicz, <i>Tajne nauczanie historii w latach 1940–1944</i>	488
Janina Leskiewiczowa, <i>Trudne lata Instytutu Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego (1945–1952)</i>	494
Jan Kancewicz, <i>Instytut Historyczny Uniwersytetu Warszawskiego w latach 1945–1948/1949 w oczach studenta. Fragmenty wspomnień</i>	515
Andrzej Wyrobisz, <i>O Instytucie Historycznym w latach 1950–1955</i>	535
Jan Tyszkiewicz, <i>Studiowałem w Instytucie Historycznym: 1956–1961</i>	540
Andrzej Friszke, <i>Historycy przed przełomem. Z dziejów Instytutu Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego 1975–1979</i>	552
Jarosław Czuby, <i>Relacja o strajku studentów Instytutu Historycznego w 1981 r.</i>	576
Michał Tymowski, <i>Objazdy, czyli praktyka poznawania zabytków</i>	580
<i>Nowy program uniwersyteckich studiów historycznych</i>	587
Aleksander Gieysztor, <i>Problemy reformy studiów uniwersyteckich i wyższych szkół pedagogicznych</i>	605
Jan Tyszkiewicz, Henryk Andrulowicz, <i>Rekrutacja kandydatów na uniwersyteckie studia historyczne</i>	613

Jan Tyszkiewicz, <i>Fragmety z działalności Studenckiego Koła Naukowego Historyków w Instytucie Historycznym: 1946–1962</i>	619
Danuta Gawinowa, <i>Wspomnienia sekretarki. Instytut Historyczny Uniwersytetu Warszawskiego w latach 1967–1980</i>	631

ANEKSY

Aneks 1. <i>Kierownicy i dyrektorzy Instytutu Historycznego IH</i>	637
Aneks 2. <i>Seminaria–katedry tworzące w r. ak. 1930/31 Instytut Historyczny</i>	638
Aneks 3. <i>Pracownicy Wydziału Humanistycznego UW i zajęcia w IH w r. ak. 1930/31</i>	639
Aneks 4. <i>Aleksander Gieysztor, Egzamin doktorski 1942</i>	647
Aneks 5. <i>Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Warszawskiego 1945/46 r.</i>	649
Aneks 6. <i>Porządek studiów historycznych w r. akad. 1947/48</i>	655
Aneks 7. <i>Wykaz profesorów, docentów i pomocniczych sił naukowych w r. ak. 1948/49 w zakresie nauk historycznych</i>	661
Aneks 8. <i>Pracownicy naukowo–dydaktyczni Instytutu Historycznego w latach 1973 i 1974 wg bibliografii ich publikacji</i>	663
Aneks 9. <i>Uchwała Rady Naukowej Instytutu Historycznego UW podjęta 11 września 1980</i>	664
Aneks 10. <i>Uchwała młodej kadry naukowej Instytutu Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego 12 września 1980 r.</i>	668
Aneks 11. <i>Komunikat Uczelnianego Komitetu Strajkowego Niezależnego Zrzeszenia Studentów UW z 27 listopada 1980 r.</i>	673
Aneks 12. <i>Gmach Pomuzealny — siedziba Instytutu Historycznego</i>	675
Aneks 13. <i>Księgi ofiarowane profesorom Instytutu Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego</i>	678

LISTA ABSOLWENTÓW

<i>Lista absolwentów Instytutu Historycznego UW 1946–2004. Oprac. Iwona Włodarczyk</i>	685
--	-----

ALBUM ILUSTRACJI

<i>Album ilustracji</i>	737
<i>Spis ilustracji</i>	769

<i>Indeks osób. Oprac. Iwona M. Dacka</i>	771
---	-----

TABLE OF CONTENTS

Introduction, Juliusz Łukasiewicz, Michał Tymowski, Jan Tyszkiewicz. 5

PART I: GALLERY OF EMINENT PROFESSORS

Aleksander Gieysztor, <i>The Warsaw community of historians between the two World Wars</i>	11
Stanisław Herbst, <i>Wacław Tokarz (1873–1937)</i>	24
Iza Biezuńska, Witold Kula, <i>Zdzisław Zmigryder–Konopka (1897–1939)</i>	31
Tadeusz Piotrowicz, <i>Kazimierz Zakrzewski (1900–1941)</i>	33
Maurycy Horn, <i>Professor Majer Bataban (1877–1942)</i>	38
Andrzej Zahorski, <i>Ludwik Widerszal (1909–1944)</i>	43
Aleksander Gieysztor, <i>On Marcelli Handelsman (1882–1945), founder of the Institute of History</i>	50
Wasył Pedycz, <i>Myron Korduba (1876–1947)</i>	61
Tadeusz Manteuffel, <i>Jan Korwin–Kochanowski (1869–1949)</i>	64
Włodzimierz Lengauer, <i>Tadeusz Wątek–Czernecki (1889–1949)</i>	66
Aleksander Gieysztor, <i>Stanisław Kętrzyński (1876–1950)</i>	70
Jerzy Skowronek, <i>Emil Kipa (1886–1958)</i>	77
Henryk Jabłoński, <i>Natalia Gąsiorowska (1881–1964)</i>	87
Stanisław Herbst, <i>Janusz Woliński (10 IX 1894–7 IV 1970), researcher of Polish history, teacher</i>	90
Stanisław Trawkowski, <i>Tadeusz Manteuffel (1902–1970) and his accomplishments</i>	94
Janusz Pajewski, <i>Oskar Halecki (28 V 1891–17 IX 1973)</i>	108
Aleksander Gieysztor, <i>Stanisław Arnold (1895–1973)</i>	110
Andrzej Wyczański, <i>On Stanisław Herbst's research works (1907–1973)</i>	115
Jerzy Maternicki, <i>Wanda Maria Moszczeńska (1896–1974)</i>	124
Marian Małowist, <i>Benedykt Zientara (15 VI 1928–11 V 1983)</i>	127
Mieczysław Tanty, <i>Ludwik Bazylow (14 IV 1915–17 I 1985)</i>	136
Stefan Krzysztof Kuczyński, <i>Jadwiga Karwasińska (1900–1986)</i>	139
Antoni Mączak, <i>Marian Małowist (1909–1988)</i>	142
Stefan Kieniewicz (1907–1992), <i>About myself and history</i>	148
Monika Senkowska–Gluck, <i>Andrzej Zahorski (15 VII 1923–15 XII 1992)</i>	154
Krystyna Stebnicka, <i>Iza Biezuńska–Małowist (1917–1995)</i>	157

Barbara Grochulska, <i>Jerzy Skowronek (21 VI 1937–23 VII 1996)</i>	161
Jan Tyszkiewicz, <i>Professor Henryk Paszkiewicz (1897–1979)</i>	165
Maria Koczerska, <i>Aleksander Gieysztor (17 VII 1916–9 II 1999)</i>	168
Stefan Ciara, <i>Ireneusz Ihnatowicz (19 I 1928–4 I 2001)</i>	173
Bożena Wiórkiewicz, <i>Henryk Jabłoński (27 XII 1909–27 I 2003)</i>	177
Dariusz Kołodziejczyk, <i>Antoni Mączak (30 III 1928–6 III 2003)</i>	179
Krzysztof Michałek, <i>Andrzej Bartnicki (25 VI 1933–16 III 2004)</i>	182

PART II: SEMINARS AND RESEARCH

Tadeusz Manteuffel, <i>The role played by Marceli Handelsman in the scientific life of Warsaw</i> . . .	191
Aleksander Gieysztor, <i>On historical research at Warsaw University</i>	199
Hanna Szwankowska, Teresa Zarębska, Ryszard Juszkiewicz, <i>Reminiscing about Professor Stanisław Herbst's seminars</i>	205
Hanna Dylągowa, <i>Professor Stefan Kieniewicz's seminar</i>	211
Andrzej Garlicki, <i>Professor Henryk Jabłoński's seminar</i>	216
Stefan K. Kuczyński, <i>Professor Aleksander Gieysztor's seminar on Medieval history</i>	223
Małgorzata Karpińska, <i>Reminiscing about Professor Andrzej Zahorski's seminar</i>	228
Krzysztof Groniowski, Janina Leskiewiczowa, Henryk Samsonowicz, Andrzej Wyczański, <i>The Warsaw community of historians. Warsaw University, IH PAN, IHKM</i> . . .	237
Tadeusz Manteuffel, <i>Address given at the Institute of History in March 1962</i>	251
Anna Żarnowska, <i>Study of the history of women. Gender differences as the determining factors of social and cultural differences</i>	254
Anna Żarnowska, <i>Social history of the 19th and 20th centuries</i>	268
Józef Ryszard Szaflik, Romuald Turkowski, <i>Study of the most recent history of rural areas and peasant movement at the Warsaw University Institute of History</i>	281
Urszula Augustyniak, <i>About the Old Polish Culture History Team at the Warsaw University Institute of History 1977–2005</i>	285
Jolanta Żyndul, <i>Study of the history and culture of Jews at the Institute of History</i>	291
Jerzy Urwanowicz, <i>Warsaw and Białystok: the role of the Institute of History in the formation of the scientific community in Białystok</i>	302
Alina Drozdowicz, <i>The Library of the Warsaw University Institute of History (1945–1970)</i> . . .	307

PART III: THEORY, LIFE AND PRACTICE

Tadeusz Manteuffel, <i>On a historian's code of conduct</i>	333
Tadeusz Manteuffel, <i>Historical cognition and relativity of assessments</i>	338
Aleksander Gieysztor, <i>The Polish historian's ethos</i>	342
Aleksander Gieysztor, <i>Tradition and symbols of academic offices</i>	345
Władysław Bartoszewski, <i>Stanisław Herbst in the days of the war</i>	350

Tadeusz Manteuffel, <i>Conditions of historiography development in the decade of 1948–1958</i> . . .	360
Stanisław Herbst, <i>Regional historical research in the past and in the People's (Communist) Poland</i>	373
Stefan Kieniewicz, <i>The place and role of history in education of generations</i>	385
Henryk Samsonowicz, <i>On the idea and concept of the Polish Historical Society</i>	392
Aleksander Gieysztor, <i>On university lectures about history</i>	403
Aleksander Gieysztor, Ireneusz Ichnatowicz, <i>A place of auxiliary sciences of history at a university course in history</i>	410
Henryk Samsonowicz, <i>History researchers in Polish universities: status and needs</i>	422
Andrzej Wyrobisz, <i>Reminiscing about Professor Stefan Kieniewicz as the editor-in-chief of „Przegląd Historyczny” (Historical Review) in 1952–1992</i>	429
Aleksander Gieysztor, <i>The Warsaw University Institute of History in 1945–1970</i>	433
Henryk Samsonowicz, Edward Potkowski, <i>The fiftieth anniversary of the Warsaw University Institute of History</i>	439
Tadeusz Paweł Rutkowski, <i>The Warsaw University Institute of History in the days of the „Solidarity” movement and the martial law (1980–1983)</i>	448

PART IV: STUDIES AND STUDENTS

Janusz Pajewski, <i>Recollections of student days</i>	459
Aleksander Gieysztor, <i>On Iza Biezuńska sixty and fifty years back</i>	465
Jadwiga Karwasińska, <i>Recollections of the underground Warsaw University</i>	469
Krzysztof Dunin-Wąsowicz, <i>Recollections of historical studies at the underground Warsaw University</i>	476
Władysław Tomkiewicz, <i>Clandestine history teaching in 1940–1944</i>	488
Janina Leskiewiczowa, <i>Hard times in the history of the Warsaw University Institute of History (1945–1952)</i>	494
Jan Kancewicz, <i>A student's perception of the Warsaw University Institute of History in 1945–1948/1949. Fragments of memoirs</i>	515
Andrzej Wyrobisz, <i>About the Institute of History in 1950–1955</i>	535
Jan Tyszkiewicz, <i>I was a student of the Institute of History: 1956–1961</i>	540
Andrzej Friszke, <i>Historians before the turning point. From the history of the Warsaw University Institute of History 1975–1979</i>	552
Jarosław Czuby, <i>An account of the 1981 strike staged by the students of the Institute of History</i> .	576
Michał Tymowski, <i>Study tours, or getting to know historical monuments in practice</i>	580
<i>A new curriculum of university historical studies</i>	587
Aleksander Gieysztor, <i>Problems with the reform of university studies and higher pedagogical schools</i>	605
Jan Tyszkiewicz, Henryk Andrulewicz, <i>Recruitment of students for university historical studies</i> .	613

Jan Tyszkiewicz, <i>On some activities of the Student Historical Research Circle at the Institute of History: 1946–1962</i>	619
Danuta Gawinowa, <i>Recollections of a secretary. The Warsaw University Institute of History in 1967–1980</i>	631

ANNEXES

Annex 1. <i>Heads and directors of the Warsaw University Institute of History</i>	637
Annex 2. <i>Seminars – chairs of the Institute of History in the 1930/31 academic year</i>	638
Annex 3. <i>Academic teachers and classes at the Institute of History in the 1930/31 academic year</i>	639
Annex 4. <i>Aleksander Gieysztor: The doctoral exam in 1942</i>	647
Annex 5. <i>The Department of Humanities at Warsaw University in 1945/46</i>	649
Annex 6. <i>List of courses at the Institute of History in the 1947/48 academic year</i>	655
Annex 7. <i>List of professors, associate professors and support research personnel in historical research in the 1948/49 academic year</i>	661
Annex 8. <i>Scholars and academic teachers of the Institute of History in 1973 and 1974 as per the bibliography of their publications</i>	663
Annex 9. <i>Resolution adopted by the Scientific Board of the Institute of History on September 11, 1980</i>	664
Annex 10. <i>Resolution adopted by the young scholars of the Warsaw University Institute of History on September 12, 1980</i>	668
Annex 11. <i>Communication of November 27, 1980 issued by the university strike committee of the Warsaw University Independent Students Union</i>	673
Annex 12. <i>The former museum building — the seat of the Institute of History</i>	675
Annex 13. <i>Books–gifts presented to the professors of the Warsaw University Institute of History</i>	678

ALUMNI

<i>The alumni of the Warsaw University Institute of History 1946–2004. Compiled by Iwona Włodarczyk</i>	685
---	-----

ALBUM WITH ILLUSTRATIONS

<i>Album with illustrations</i>	737
<i>List of illustrations</i>	769

<i>Index of people. Compiled by Iwona M. Dacka</i>	771
--	-----